

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถาบันระหว่างชาติสำหรับนักเรียนคนคว่ำเรื่องเด็ก ไท่กลางสรุปความสำคัญของครอบครัวไว้ว่า "ครอบครัวมีบทบาทสำคัญที่สุดต่อพัฒนาการทุกด้านของเด็ก กล่าวคือ เป็นทั้งแหล่งปลูกฝังลักษณะนิสัย และก่อพื้นฐานบุคลิกภาพให้แก่เด็กนับแต่เกิด รวมทั้งเป็นแหล่งสำคัญยิ่งในการถ่ายทอดพลังใจ คุณธรรม และค่านิยมต่าง ๆ ของสังคมแก่เด็กตราบกระทั่งจนเขาเรียน ฉะนั้นการเรียนรู้และประสบการณ์ที่เด็กได้รับตลอดวัยนั้น โดยเฉพาะจากการเลี้ยงดูและอบรมของทางบ้าน จึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและบุคลิกภาพของเด็กไปจนถึงวัยผู้ใหญ่"

ในปัจจุบันประเทศไทยกำลังอยู่ในระหว่างการพัฒนาประเทศ กำลังคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นสิ่งจำเป็นที่จะก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งจะเห็นได้จากประเทศที่เจริญก้าวหน้าต่าง ๆ ประชากรในชาติจะเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ การค้นพบทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถในการแก้ปัญหา ตลอดจนสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ที่อำนวยความสะดวกสบายแก่มนุษย์ ล้วนแต่เป็นผลจากความคิดสร้างสรรค์ทั้งสิ้น ฉะนั้นการจะพัฒนาประเทศให้เป็น

สถาบันระหว่างชาติสำหรับนักเรียนคนคว่ำเรื่องเด็ก "อิทธิพลของสังคมต่อพัฒนาการของเด็กที่หมู่บ้านชราเนเหมือน ตำบลบ้านดง อำเภอมะนัง จังหวัดอุตรดิตถ์ และหมู่บ้านอุเม็ง ตำบลยุหยา อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่" (รายงานการวิจัยฉบับที่ ๑๓ เล่มที่ ๔, ๒๕), หน้า ๑๘๕.

ไปตามจุดมุ่งหมาย เป้าหมายประการแรกที่สำคัญที่สุดของทว่าก็คือ การพัฒนาประชากรในชาติ โดยเฉพาะเยาวชนให้เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์สูง โดยถือหลักที่ว่า "ถ้ายังมีกำลังคนที่มีความริเริ่ม (Creative Personality) มากเท่าไร การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมก็จะไต่ลัดสูงขึ้นเท่านั้น"^๒ แต่การที่ประชากรจะมีความคิดสร้างสรรค์สูงนั้น สมาชิกของสังคมจะต้องได้รับการส่งเสริมให้คงลักษณะสมรรถภาพด้านความคิดสร้างสรรค์ให้พัฒนาเต็มที่มาตั้งแต่เด็ก ริสแมน (Riesman) ได้กล่าวถึงลักษณะของสังคมที่กำลังพัฒนามีลักษณะที่นำโดยประเพณี (Tradition-Directed) การอบรมเลี้ยงดูเป็นลักษณะที่ถ่ายทอดกันมาโดยเด็กได้รับการสั่งสอนให้ประพฤติปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีที่ถือปฏิบัติติดต่อกันมาหลายชั่วคน * จากการวิจัยของ เลวินสัน และ ฮัฟแมน (Levinson and Huffman) พบว่าลักษณะประเพณีนิยม เกรงอยู่ในระเบียบ มีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพแบบถืออำนาจเป็นใหญ่ (Authoritarian Personality) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเบิร์น (Byrne) ได้สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบถืออำนาจเป็นใหญ่ ไว้ว่า มีความภาคภูมิใจกับบุคลิกภาพแบบถืออำนาจเป็นใหญ่จะอบรมเลี้ยงดูบุตรโดยใช้การลงโทษ (Punitiveness) เข้มงวด กวดขัน (Restrictiveness) ตลอดทั้งใช้วิธีการที่ระเบียบวินัย โดยไม่คำนึงถึง

^๒ ชาร์จ บัวศรี, "กำลังคนกับการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ" วิทยากรย., (กุมภาพันธ์, ๒๕๑๐), ๑๒๔.

^๓ Richard Centers, and Louise Centers, "Social Character Types and Beliefs about Child Rearing," Child Development, 34(1963), 69.

^๔ Daniel J. Levinson, and Phyllis E. Huffman, "Traditional Family Ideology and Its Relation to Personality," Journal of Personality, 23(1954), 125-274.

^๕ Donn Byrne, An Introduction to Personality: A Research Approach (New Jersey : Prentice-Hall Inc., 1966), p.254.

ความรักใคร่โยคีตอบุตร

เกื้อกูล ทาสีหิ^๖ และคณะได้ให้คำนิยามการอบรมเลี้ยงดูด้านความเข้มงวดไว้ว่าคือ การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาไม่ยอมให้บุตรแสดงพฤติกรรมตามความต้องการของตน แต่ให้แสดงพฤติกรรมตามความต้องการของบิดามารดา ซึ่งผลการวิจัยของปราณีต สุขอุดม^๗ พบว่า ความเข้มงวดของบิดามารดาไทยมีความสัมพันธ์กับลักษณะอารมณ์ตั้งเครียด ความซอ้งคับใจ ไม่พอใจในสภาพที่เป็นอยู่ของบุตร ส่วนการอบรมเลี้ยงดูด้านการลงโทษ อันได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดา ดู ว่า ที่ ตักเตือนแก่บุตร เพื่อควบคุมกิริยามารยาทและความเป็นอยู่ของบุตรพบว่ามีความสัมพันธ์ทางลบกับความเป็นตัวของตัวเองของบุตร

* จากข้อความดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูทั้งด้านความเข้มงวดและการลงโทษเพื่อมุ่งให้บุตรธิดาอยู่ในโอวาท วานอนสอนน่าย กระทำตามคำสั่งทุกอย่างของพ่อแม่ ซึ่งถือกันว่าเป็นคุณธรรมที่สังคมไทยยกย่อง เป็นการจำกัดเสรีภาพในการแสดงออก การดำเนินชีวิตประจำวันในครอบครัวจึงเป็นไปในลักษณะที่ว่าบุตรธิดาไม่กล้าโต้แย้งบิดามารดา แม้จะเป็นการโต้แย้งที่ชอบควยเหตุผลและหลักการที่ถูกต้องก็ตาม ก็จำต้องเก็บกดไว้อยู่เสมอ ซึ่งลักษณะการเก็บกด (Repression) และการปฏิบัติตามแบบแผน (Conformity) น่าจะเป็นอุปสรรคสำคัญต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก

^๖ เกื้อกูล ทาสีหิ, "การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประกิตและบุคลิกลภาพของบุคคลจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน", (วิทยานินพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔), ๒๔๕ หน้า.

^๗ ปราณีต สุขอุดม, "การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประกิตและบุคลิกลภาพระหว่างคนไทยและคนจีน" (วิทยานินพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔), ๑๔๐ หน้า.

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจใคร่ที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ทั้ง ๒ ด้านดังกล่าวกับความคิดสร้างสรรค์ของบุตร โดยหวังว่าขอคนพบจากการวิจัย นี้จะเป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ของเยาวชนไทย เพื่อที่จะ ได้เป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติต่อไป

เนื่องจากการศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู ผู้วิจัยส่วนมากมัก ศึกษาเฉพาะการอบรมเลี้ยงดูทางด้านมารดาเพียงด้านเดียว โดยเชื่อว่าการอบรม เลี้ยงดูของมารดามีอิทธิพลต่อบุตรมากกว่าบิดา เพราะมารดามีเวลาอยู่ใกล้ชิดกับบุตร มากกว่า ในเรื่องนี้ บริม^๕ (Brim) ได้ให้ทัศนะว่ามารดาอาจมีอิทธิพลต่อบุตรมาก กว่าบิดาเฉพาะในระยะวัยต้นของชีวิต แต่ในระยะต่อมาบิดาก็นับได้ว่ามีอิทธิพลไม่ยิ่ง หย่อนไปกว่ามารดา และเป็นการยากที่จะกล่าวให้แน่ชัดลงไปว่าบิดาหรือมารดามี อิทธิพลต่อบุตรมากกว่ากัน นอกจากจะต้องศึกษาเป็นเรื่อง ๆ ไป ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึง สนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดู ของบิดาและมารดาอีกด้านหนึ่ง นอก เหนือจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การอบรมเลี้ยงดูแต่ละด้านกับความคิดสร้าง- สรรค์ของบุตร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ความมุ่งหมายทั่วไป

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูด้านความเข้มงวด การลงโทษ ทั้งของบิดาและมารดากับความคิดสร้างสรรค์ของบุตร และเปรียบเทียบความแตกต่าง ของการอบรมเลี้ยงดู มาตรฐานสังคมในการอบรมเลี้ยงดูทั้ง ๒ ด้านระหว่างบิดาและ มารดา

^๕Robert C. Nichols, "A Factor Analysis of Parental Attitudes of Fathers", Child Development, 33(1962), 791.

^๕Orville G. Brim, Education For Child Rearing (New York: The Free Press, 1965), p.37.

ความมุ่งหมายเฉพาะ

๑. เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมจริงในการอบรมเลี้ยงดูด้านความเข้มงวด และการลงโทษของบิดาและมารดา
๒. เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างมาตรฐานสังคมในการอบรมเลี้ยงดูด้านความเข้มงวดและการลงโทษของบิดาและมารดา
๓. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมจริงกับมาตรฐานสังคมในการอบรมเลี้ยงดูด้านความเข้มงวดและการลงโทษ ทั้งของบิดาและมารดา
๔. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมจริงกับมาตรฐานสังคม ความเข้มงวดกับการลงโทษทั้งทาง**ด้านบิดาและมารดา**
๕. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของบิดาและมารดา
๖. เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมจริงในการอบรมเลี้ยงดูด้านความเข้มงวดและการลงโทษทั้งของบิดาและมารดาต่อบุตรชายและบุตรหญิง
๗. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมจริงในการอบรมเลี้ยงดูด้านความเข้มงวดและการลงโทษของบิดาและมารดาที่มีการศึกษาสูง กลาง ต่ำ
๘. เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างความคิดสร้างสรรค์ของเด็กชายและเด็กหญิง
๙. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง
 - การอบรมเลี้ยงดูด้านความเข้มงวด
 - การอบรมเลี้ยงดูด้านการลงโทษ
 - ระดับการศึกษา
 - ความคิดสร้างสรรค์ของบุตร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

๑. การศึกษานี้จะช่วยให้ทราบว่า การอบรมเลี้ยงดูด้านความเข้มงวด และการลงโทษส่งเสริมหรือสกัดกั้นความคิดสร้างสรรค์ของบุตร
๒. ผลการวิจัยนี้อาจช่วยให้บิดามารดาตระหนักถึงความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู ในทางที่ถูกต้องซึ่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของบุตร
๓. ผลการวิจัยนี้อาจเป็นแนวทางในการเปลี่ยนแปลงวิถีการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาไทย เพื่อที่จะส่งเสริมให้บุตรธิดามีความคิดสร้างสรรค์ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติต่อไป
๔. ผลการวิจัยนี้อาจช่วยให้เห็นความสำคัญของการยกระดับการศึกษาของประชาชนในชาติให้สูงขึ้น เพื่อประชาชนจะได้สามารถพิจารณาปรับค่านิยมใหม่ ๆ ที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ
๕. การศึกษานี้จะช่วยให้เห็นความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ที่มีต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งอาจเป็นแนวทางใหม่ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์อย่างกว้างขวางต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ผู้วิจัยทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ ปีการศึกษา ๒๕๑๔ จากโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนสาธิต ในนครหลวงกรุงเทพ-ธนบุรี ประเภทละ ๑ โรงเรียน จำนวน ๔๗ คน และบิดามารดาของนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง (บิดาจำนวน ๒๔ คน มารดาจำนวน ๔๕ คน)
๒. ผู้วิจัยจำกัดขอบเขตการศึกษาในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาใน ๒ ด้าน คือ ด้านความเข้มงวด และการลงโทษ โดยศึกษาทั้งด้านที่เป็นพฤติกรรมจริง และด้านมาตรฐานสังคม

ข้อจำกัดของการวิจัย

- ๑. การวิจัยนี้ ผู้วิจัยไม่ได้ควบคุมตัวแปรทางด้านสภาพการ เรียนการสอน ในโรงเรียนทดลองจนองค์ประกอบอื่น ๆ ที่อาจมีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก
- ๒. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านการอบรมเลี้ยงดูจากบิดามารดาแตกต่างกัน ตามระดับการศึกษา กล่าวคือ ใช้แบบสอบถามสำหรับบิดามารดาที่มีการศึกษาสูงกว่า ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ ขึ้นไป และใช้การสัมภาษณ์ สำหรับบิดามารดาที่มีการศึกษาต่ำกว่าชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๑
- ๓. กลุ่มตัวอย่างบิดาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามน้อยกว่ามารดา
- ๔. กลุ่มตัวอย่างบุตรอาจไม่อยู่ในสภาพพร้อมขณะที่ทำแบบทดสอบความคิด สร้างสรรค์

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

การอบรมเลี้ยงดูด้านความเข้มงวด หมายถึง การที่บิดามารดาคอยควบคุม ดูแลกวาดขันไม่ให้บุตรปฏิบัติตามความต้องการของตน แต่ให้ปฏิบัติตามความต้องการของ บิดามารดา ทั้งในค่านกิริยามารยาท ตลอดจนความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน เช่น ไม่ให้เด็กโตเถียงผู้ใหญ่ ไม่เปิดโอกาสให้เด็กทดลองทำอะไรใหม่ ๆ ตามลำพัง ไม่ให้ เด็กเล่นส่งเสียงเอะอะอึกทักในบ้าน เป็นต้น

การอบรมเลี้ยงดูด้านการลงโทษ หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดา ใช้การตี ตัดสิทธิ์ที่เคยได้บางอย่าง ชู คุ ตัก เตือนตลอดจนเฉย ๆ เมื่อเกิดความ ไม่พอใจในพฤติกรรมของบุตร

มาตรฐานสังคม หมายถึง เกณฑ์ที่บิดามารดาเห็นสมควรปฏิบัติกับบุตร โดยเห็นจากการกระทำของบิดามารดาอื่น ๆ ที่ปฏิบัติกับลูก ๆ และยึดถือเป็นมาตรฐาน สังคม

ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการระลึกถึงสิ่งที่มีพันธ์
กับสิ่งเร้าที่เห็นได้อย่างกว้างขวาง แปลกใหม่ และมีความหมาย เป็นการระลึกที่ได้
มาจากการคิดหลายแง่มุม แสงออกในรูปของคำตอบมากมายที่แปลกใหม่และ
มีความหมาย ในการทดสอบของคอสิ่งเร้าอันใดแทนเมตทดสอบความคิดสร้างสรรค์
๒ ฉบับ

บิดาหรือมารดาที่มีการศึกษาสูง หมายถึง บิดาหรือมารดาที่สำเร็จการศึกษา
สูงกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ขึ้นไป รวมทั้งผู้ที่เข้าศึกษาในโรงเรียนพหุบาท และ
วิทยาลัยต่าง ๆ

บิดาหรือมารดาที่มีการศึกษาระดับกลาง หมายถึง บิดาหรือมารดาที่สำเร็จ
การศึกษาสูงกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ขึ้นไป แต่จบการศึกษาสูงสุดไม่เกินชั้นมัธยม
ศึกษาปีที่ ๕

บิดาหรือมารดาที่มีการศึกษาค่ำ หมายถึง บิดาหรือมารดาที่สำเร็จการศึกษา
ไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ ๘ รวมทั้งผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษา

ทฤษฎีเบื้องหลังของตัวแปรที่ศึกษา การวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเหตุผลเบื้องหลังการตั้ง
สมมติฐาน

ความคิดสร้างสรรค์

กิลฟอร์ด (Guilford) ให้คำนิยามความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า
เป็นความสามารถทางสมองในการคิดหลายทิศหลายทาง (Divergent Thinking)

^{๑๑} T.A. Razik, "Psychometric Measurement of Creativity," In
Creativity, Edited by P.E. Vernon (Harmondsworth: Penguin Books
Ltd., 1970), p.159.

ซึ่งมีองค์ประกอบของความสามารถในการคิดริเริ่ม (Originality) ความคล่องตัว
ของความคิด (Fluency of ideas) ความยืดหยุ่น (Flexibility) ความ
ไวตัว (Sensitivity) และความสามารถทางด้านการนิยามหรือรายละเอียด
(Ability to elaborate and redefine) ซึ่งแตกต่างจากแบบการคิดในทิศทาง
ทางเดียว (Convergent thinking) ที่เป็นการคิดตามหลักเหตุผล (Logical
reasoning) เพื่อหาคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว ส่วนเมดนิค^{๑๑} (Mednick)
นักจิตวิทยา เอส-อาร์ (S-R Psychologist) อธิบายความคิดสร้างสรรค์ในรูปแบบ
ของขบวนการคิดแบบ "โยงสัมพันธ์" ระหว่างสิ่งเร้า (S) กับการตอบสนอง (R)
(Formation of Association between Stimuli and Responses)
ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์จะเป็นผู้ที่สามารถคิด "โยงสัมพันธ์" ระหว่างสิ่งเร้ากับการ
ตอบสนองต่าง ๆ นานาที่แปลกใหม่ไต่มาดีกว่าและมีประสิทธิภาพกว่าผู้ที่คิดในทิศทาง
เดียว ควบคู่กันนี้ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นผู้ที่สามารถคิดหาและค้นพบความ
สัมพันธ์ใหม่ ๆ ระหว่างสิ่งต่าง ๆ มีความสามารถในการแก้ปัญหา และผลิตผลงาน
ใหม่ ๆ ที่ไม่ซ้ำแบบใคร^{๑๒} อย่างไรก็ตาม ไทเลอร์^{๑๓} (Tylor) ได้ให้ทัศนะว่า
ผลของความคิดสร้างสรรค์นั้นไม่จำเป็นจะต้องขึ้นถึงขั้นสูงสุดดังเช่น การคิดค้นประดิษฐ์
สิ่งใหม่ ๆ หรือการสร้างทฤษฎีที่ต้องใช้ความคิดคำนานนมธรรมอย่างสูงเสมอไป แต่อาจ

^{๑๑}A.J. Cropley, "S-R Psychology and Cognitive Psychology," In Creativity, Edited by F.E. Vernon (Harmondsworth: Penguin Books Ltd., 1970), p.117.

^{๑๒}Ernest R. Hilgard, and Richard C. Atkinson, Introduction to Psychology (4th ed.; New York: Harcourt, Brace and World, Inc., 1967), p.365.

^{๑๓}E.P. Torrance, Guiding Creative Talent (Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 1964), p.5.

เป็นขั้นใดขั้นหนึ่งใน ๕ ขั้น ต่อไปนี้

ขั้นที่ ๑ เป็นขั้นที่แสดงออกมาอย่างอิสระในด้านความริเริ่ม โดยไม่คำนึงถึงคุณภาพของผลงาน

ขั้นที่ ๒ งานที่เป็นผลผลิต ขั้นนี้ต้องอาศัยทักษะบางอย่าง

ขั้นที่ ๓ เป็นงานขั้นประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ที่ไม่ซ้ำแบบใคร เป็นความคิดที่แตกต่างไปจากบุคคลอื่น

ขั้นที่ ๔ เป็นการปรับปรุงงานขั้นที่ ๓ ให้ดีขึ้น

ขั้นที่ ๕ เป็นงานที่เกิดจากการคิดสิ่งที่เป็นนามธรรมขั้นสูงสุด ค้นพบทฤษฎีหรือหลักการใหม่ ๆ

คุณลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์

แมคกินนอน^{๑๘} (Mackinnon) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ พบว่า ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์จะเป็นผู้ที่ตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา (Alert) มีความสามารถในการใช้สมาธิ สามารถในการจินตนาการระดมความคิดอย่างฉิวเฉียดเพื่อใช้ในการแก้ปัญหา และความสามารถในการสวมสมมติว่าทวารายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องหนึ่งเรื่องใดอย่างละเอียดกว้างขวาง คุณลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ เป็นผู้ที่เปิดรับประสบการณ์ต่าง ๆ อย่างไม่หลีกเลี่ยง (Openness to Experience) ชอบแสดงออกมากกว่าที่จะเก็บกดไว้ (Given to Expression Rather Than Suppression or Repression) รวมทั้งมีแนวโน้มที่จะชอบรับรู้มากกว่าชอบตัดสิน (Prefer Perceiving to Judging)

^{๑๘} Donald W. Mackinnon, "What Makes a Person Creative?", Contemporary Readings in General Psychology Edited by Robert S. Daniel (2nd ed.; Boston : Houghton Mifflin Company, 1959), p.154.

อนัสตาซี^{๑๕} (Anastasi) กล่าวว่า ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์เป็นผู้ที่มีความรู้สึกไวต่อปัญหา (Sensitivity to Problems) มองเห็นการณ์ไกล (Conceptual Foresight) มีความเป็นตัวของตัวเอง (Originality) มีความสามารถในการคิดหลายแง่มุม (Fluency) ตลอดจนความสามารถในการเปลี่ยนแปลงความคิดอย่างคล่องแคล่ว (Flexibility)

ส่วนกรอเพเลย์^{๑๖} (Cropley) โลกกว้างถึงคุณลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ไว้ ๔ ประการได้แก่ การมีประสบการณ์ที่กว้างขวาง (Possession of Wide Categories) ความเต็มใจที่จะเสี่ยง (Willingness to Take Risks) ความรักที่จะก้าวไปข้างหน้า (Willingness to "Have a Go") และความสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงความคิดได้อย่างคล่องแคล่วในระดับสูง (High Levels of Flexibility)

ฮิลการ์ดและแอทกินสัน^{๑๗} (Hilgard and Atkinson) ได้สรุปคุณลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ทั้งจากผลการศึกษาของแมคคินนอนและบาร์ธอน (Barron) เพิ่มเติมว่า ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์เป็นผู้ที่มีความคิดอิสระ ไม่ชอบตามอย่างใคร (Less Dogmatic) ชอบคิดหรือทำสิ่งที่ซับซ้อนและแปลกใหม่ (Preference for Complexity and Novelty) และมีอารมณ์ขัน

นอกจากนี้ผลการศึกษาของกิลฟอร์ด^{๑๘} (Guilford) ยังพบว่าผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์เป็นผู้ที่มีความอดทนต่อสิ่งที่ยังไม่แน่ชัด (Tolerance of Ambiguity) และเป็นผู้ที่เต็มใจที่จะทำงานหนักและอุทิศเวลาเพื่องาน

^{๑๕}Anne Anastasi, Differential Psychology (3rd ed.; New York: The Macmillan Company, 1958), p.353.

^{๑๖}Cropley, op.cit., p.124.

^{๑๗}Hilgard, and Atkinson, op.cit., p.388.

^{๑๘}J.P.Guilford, "Traits of Creativity," In Creativity, Edited by P.E.Vernon (Harmondsworth: Penguin Books Ltd., 1970), pp.175-176.

จากผลการศึกษานักจิตวิทยาต่าง ๆ จึงกล่าวข้างต้น จึงอาจสรุปได้ว่า
คุณลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ประกอบไปด้วยลักษณะที่เป็กรับประสบการณ์ ความ
อิสระ ความสามารถในการคิดอย่างพินิจพิเคราะห์ในหลาย ๆ ด้าน ความอดทนและ
ความเป็นตัวของตัวเอง

ความสัมพันธ์ระหว่างสติปัญญากับความคิดสร้างสรรค์

โชติ เพชรชัน^{๑๘} ได้เสนอผลการวิจัยของนักจิตวิทยาต่าง ๆ ที่พบว่า
สติปัญญากับความคิดสร้างสรรค์ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ เพื่อสนับสนุนทัศนะ
ที่ว่า ความคิดสร้างสรรค์ กับสติปัญญา เป็นความสามารถคนละอย่างตามข้อที่กำหนดขึ้น
แต่จากรายงานการวิจัยอื่น ๆ ของ วอลเลซ และโคแกน^{๒๐} (Wallach and Kogan)
และฟรีแมนและคณะ^{๒๑} (Freeman et al.) ส่วนมากพบว่า ค่าสหสัมพันธ์ระหว่าง
ความคิดสร้างสรรค์กับสติปัญญา มีค่าสูงกว่าค่าสหสัมพันธ์ภายในเฉลี่ย (Mean
Correlations) ของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์เอง ผลการวิจัยนี้จึงน่าจะ
พิจารณาได้ใน ๒ แง่ กล่าวคือความคิดสร้างสรรค์กับสติปัญญาอาจเป็นความสามารถที่
มีส่วนเกี่ยวข้องกันหรืออาจกล่าวได้ว่า แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์หรือเกณฑ์ที่ใช้
ในการวัดความคิดสร้างสรรค์ยังขาดความแม่นยำสมควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข

^{๑๘}โชติ เพชรชัน, "การศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ระหว่างกลุ่ม
นักเรียนที่เรียนวิชาชีพต่างกัน" (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา
ประสานมิตร, ๒๕๑๔), ๘๗ หน้า.

^{๒๐}M.A. Wallach, and N. Kogan, "A New Look at the Creativity-
Intelligence Distinction," In Creativity, Edited by P.E. Vernon (Har-
mondsworth : Penguin Books Ltd., 1970), pp. 235 - 256.

^{๒๑}James Freeman, H.J. Butcher, and T. Christie, Creativity:
Selective Review of Research (London : Society for Research into
Higher Education Ltd., 1968), pp.9-15.

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์กับสติปัญญาต่อมาหลังจากที่วอลเลซและโคแกน^{๒๒} ได้ปรับปรุงแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ให้มีค่าสหสัมพันธ์ภายในสูงขึ้น ได้พบว่าความคิดสร้างสรรค์กับสติปัญญาไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นการสนับสนุนทัศนะที่ว่าความคิดสร้างสรรค์กับสติปัญญาเป็นความสามารถที่เป็นอิสระต่อกัน

อย่างไรก็ตามแมคคินนอน^{๒๓} ได้ให้ทัศนะว่า ผลการวิจัยดังกล่าว มิใช่จะหมายความว่า สติปัญญาไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์เสียเลย ถึงแม้จะเห็นได้จากความจริงที่ว่าบุคคลปัญญาอ่อนยอมไม่สามารถคิดอย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ผลการวิจัยส่วนมากก็มักพบว่า ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงจะมีสติปัญญาสูงกว่าระดับเฉลี่ย แมคคินนอนเชื่อว่า ผู้ที่จะมีความคิดสร้างสรรค์โดยยอมต้องมีสติปัญญาาระดับหนึ่ง และเมื่อพ้นระดับนั้นแล้ว สติปัญญาอาจไม่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์อีกต่อไป ทัศนะของแมคคินนอนนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เกตเซลส์และแจคสัน (Getzels and Jackson) และทอเรนซ์ (Torrance) ที่พบว่าตั้งแต่ระดับ ไอ.คิว. (I.Q.) ๑๒๐ ขึ้นไป สติปัญญาไม่มีส่วนสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์^{๒๔} ฉะนั้น ผู้ที่มีสติปัญญาสูงก็อาจไม่คิดสร้างสรรค์ และผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงก็อาจมีสติปัญญาไม่สูง

ผลการศึกษาของเกตเซลส์และแจคสัน ดังกล่าว จึงช่วยยุติผลการวิจัยที่ขัดแย้งกันอยู่ได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ ถึงแม้ความคิดสร้างสรรค์จะเป็นคุณลักษณะที่ต่างไปจากสติปัญญา แต่ความคิดสร้างสรรค์ก็ยังมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญาอยู่ด้วย

^{๒๒}Ibid.

^{๒๓}Mackinnon, loc.cit.

^{๒๔}Razik, op.cit., p.163.

ธรรมชาติและพัฒนาการของความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่อยู่ในทุกคน และเป็นคุณลักษณะที่สามารถส่งเสริมให้พัฒนาขึ้นได้^{๒๕} ผลการศึกษาของโรเจอร์ส^{๒๖} (Rogers) พบว่า ภาวะที่ส่งเสริมให้บุคคลกล้าคิดอย่างสร้างสรรค์ (Conditions Fostering Constructive Creativity) ได้แก่ ภาวะที่บุคคลรู้สึกปลอดภัย (Psychological Safety) ซึ่งเกิดจากความรู้สึกว่าตัวเองมีค่า และได้รับการยอมรับ รวมทั้งภาวะที่มีเสรีในการแสดงออก (Psychological Freedom) โดยไม่ถูกวิพากษ์วิจารณ์หรือประเมินค่า

ทอเรนซ์ (Torrance) พบว่า พัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอในระยะที่อยู่ชั้น ๑ ถึงชั้น ๓ ลดลงอย่างกะทันหันในระหว่างชั้น ๓ ถึงชั้น ๔ และหลังจากนั้นก็เพิ่มขึ้นเรื่อยจนถึงวัยรุ่นใหญ่ ผลการศึกษาดังนั้น ๆ ก็มักพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะลดลงเฉพาะในช่วงชั้นกลาง ๆ^{๒๗} การที่ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กลดลงในระหว่างช่วงดังกล่าว สมาร์ทและสมาร์ต^{๒๘} (Smart and Smart) ได้ให้ทัศนะตามแนวทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพของอีริกสัน (Erikson) ว่าน่าจะเนื่องมาจากการที่เด็กเริ่มต้องปรับตัวในด้านการปฏิบัติตามกฎของบังคับของโรงเรียนเข้มงวดขึ้น

^{๒๕} Raymond F. Gale, Developmental Behavior: A Humanistic Approach (New York : The Macmillan Company, 1969), p.430.

^{๒๖} C.R. Rogers, "Towards a Theory of Creativity," In Creativity, Edited by P.E. Vernon (Harmondsworth : Penguin Books Ltd., 1970), pp.146-149.

^{๒๗} Mollie S. Smart, and Russell C. Smart, Children Development and Relationship (New York : The Macmillan Company, 1968), p.486.

^{๒๘} Ibid.

เซาวนา ยูทิสสุริยพันธ์^{๒๕} ได้ศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนที่มีบรรยากาศแบบเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น ไม่เคร่งครัดในระเบียบมากนัก (โรงเรียนสาธิต) มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนในโรงเรียนที่มีบรรยากาศการเรียนการสอนที่มีแบบแผน เคร่งครัด (โรงเรียนที่ใช้หลักสูตรปกติ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้ผลการศึกษาของ คูณ^{๓๐} (Coon) ได้พบว่าวิธีการแก้ปัญหาแบบกลุ่มที่เปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระโดยไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์หรือประเมินค่า (Brainstorming) เป็นวิธีหนึ่งซึ่งช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ได้ดี

ผลการศึกษาต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าคุณลักษณะความคิดสร้างสรรค์ของบุคคลจะได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาเมื่ออยู่ในภาวะที่มีเสรีในการแสดงออก และในทางตรงกันข้ามความคิดสร้างสรรค์อาจหยุดยั้งลงได้เมื่ออยู่ในภาวะที่ถูกจำกัด

ในประเทศไทย มีการศึกษาที่น่าสนใจที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ดังนี้ ไสว เลี่ยมแก้ว^{๓๑} ได้ศึกษาความคิดสร้างสรรค์และความถนัดทางการเรียน

^{๒๕}เซาวนา ยูทิสสุริยพันธ์, "การศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในระดับชั้นประถม และมัธยมระหว่างโรงเรียนสาธิตและโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรปกติ" (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, ๒๕๑๔) หน้า ๑๒ - ๑๕.

^{๓๐}Arthur M. Coon, "Brainstorming : A Creative Problem-Solving Technique," Psychological Abstract, 33(1959), p.79.

^{๓๑}ไสว เลี่ยมแก้ว, "ความคิดสร้างสรรค์และความถนัดทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมปีที่ ๗", (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, ๒๕๑๔), ๗๕ หน้า.

ของนักเรียนชั้นประถมปีที่ ๗ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นประถมปีที่ ๗ ในจังหวัด นครศรีธรรมราช จำนวน ๕๒๔ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ที่ดัดแปลงมาจากแบบทดสอบของวอลเลซและโคแกน (Wallach and Kogan) ๕ ฉบับ และแบบทดสอบความถนัดทางการเรียนของโครงการวิจัยเลือกสรร คณะวิจัยวิชาการศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษาระธานมิตร จำนวน ๔ ฉบับ ผลการศึกษาพบว่า ความคิดสร้างสรรค์และความถนัดทางการเรียนเป็นความสามารถที่แตกต่างกัน องค์ประกอบรวมของความสามารถทั้งสองไม่ได้อยู่ในมิติเดียวกัน และเพศชายและหญิงมีความคิดสร้างสรรค์และความถนัดทางการเรียนไม่แตกต่างกัน

ประสิทธิ์ บัวคดี^{๓๒} ได้ศึกษาเปรียบเทียบความวิตกกังวล ความเกรงใจ และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนไทยในต่างจังหวัด นักเรียนไทยในกรุงเทพฯ และนักเรียนนานาชาติ ชั้น ม.ศ. ๓ จำนวน ๔๑๖ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามความวิตกกังวลของซิงชัย ชิวปรีชา แบบสอบถามความเกรงใจที่ผู้วิจัยและคณะสร้างขึ้น และแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของวอลเลซและโคแกน (Wallach and Kogan) จำนวน ๔ ฉบับ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์แบบเส้นโค้งกับความเกรงใจ กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีความเกรงใจมากและเกรงใจน้อยจะมีความคิดสร้างสรรค์ต่ำ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีความเกรงใจปานกลางจะมีความคิดสร้างสรรค์สูง ส่วนผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ทั้ง ๓ กลุ่มพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนไทยในต่างจังหวัดและนักเรียนไทยในกรุงเทพฯ มีความคิดสร้างสรรค์น้อยกว่านักเรียนนานาชาติ โดยที่นักเรียนไทยในต่างจังหวัดและนักเรียนไทยในกรุงเทพฯ มีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้

^{๓๒}ประสิทธิ์ บัวคดี, "การศึกษาเปรียบเทียบความวิตกกังวล ความเกรงใจ และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนไทยในต่างจังหวัด นักเรียนไทยในกรุงเทพฯ และนักเรียนนานาชาติชั้น ม.ศ. ๓", (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาระธานมิตร, ๒๕๑๔), ๑๔๔ หน้า.

ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนไทยในกรุงเทพฯ นักเรียนชายมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนหญิง แต่ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนไทยในต่างจังหวัด และนักเรียนนานาชาติ นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน

เขาวนา ยุทธสุริยพันธ์^{๓๓} ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในระดับชั้นประถม และมีัยมระหว่างโรงเรียนสาธิต และโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรปกติ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้น ป.๔, ป.๕ และ ม.ศ.๓ จากโรงเรียนสาธิต ๑ โรงเรียน และโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรปกติของกระทรวงศึกษาธิการ ๒ โรงเรียน โรงเรียนละ ๕๐ คน เป็นชาย ๒๐ คน หญิง ๒๐ คน รวม ๓๐๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของวอลเลซและโคแกน ๕ ฉบับ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนสาธิตมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรปกติ ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสาธิตเพิ่มขึ้นตามระดับชั้นที่เรียนจาก ป.๔ ถึง ม.ศ. ๓ ส่วนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ใช้หลักสูตรปกติสูงขึ้นเฉพาะในช่วง ป. ๔ ถึง ป.๕ เท่านั้น ในช่วง ป.๕ ถึง ม.ศ.๓ คงที่ และพบว่าความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชายและหญิงไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อรทัย เสริมฐสัฎโก^{๓๔} ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดแบบสอบสวน (Inquiry) กับความคิดแบบอื่น ๆ (Cognitive Styles) และความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ โรงเรียนคอนเซ็ปชัญคอนแวนต์ สามเสน จำนวน ๑๒๗ คน ชาย ๕๕ คน หญิง ๕๒ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบทดสอบความคิดแบบสอบสวน ๒ ฉบับ คือฉบับที่เป็นรูปภาพ และฉบับที่เป็นข้อความ แบบทดสอบแบบการคิดของ กมล ภูประเสริฐ และแบบทดสอบ

^{๓๓}เขาวนา ยุทธสุริยพันธ์, เรื่องเดิม.

^{๓๔}อรทัย เสริมฐสัฎโก, "การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดแบบสอบสวน (Inquiry) กับความคิดแบบอื่น ๆ (Cognitive Styles) และความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)," (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาระธานมิตร ๒๕๑๔), ๗๓ หน้า.

ความคิดสร้างสรรค์ของ ไสว เลียมแก้ว ๒ ฉบับ คือ ฉบับความเหมือนและความหมาย
ของเส้น แบบการคิดที่ศึกษามี ๓ แบบ คือ การคิดแบบวิเคราะห์ (Analytical
Style) การคิดแบบโยงความสัมพันธ์ (Relational Style) และการคิดแบบ
จำแนกประเภท (Categorical Style) ผลการวิจัยพบว่า ความคิดสร้างสรรค์
มีความสัมพันธ์กับความคิดแบบสอบสวน และการคิดแบบจำแนกประเภทอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการคิดแบบวิเคราะห์ และการคิดแบบโยงความสัมพันธ์
และยังพบควยว่านักเรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง มีความคิดแบบสอบสวนมากกว่า
นักเรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์ปานกลางและต่ำ และนักเรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์
ปานกลางมีความคิดแบบสอบสวนมากกว่านักเรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์ต่ำ

นางนุช วรรณวาทะ^{๓๕} ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการแก้ปัญหา ความคิด
สร้างสรรค์ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาการ
ศึกษาชั้นสูง วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๑๖๘ คน ชาย ๖๔ คน หญิง ๑๐๔ คน
อาจารย์ ๑๕ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบทดสอบวิธีการแก้ปัญหา ที่สร้าง
ขึ้นตามแนวความคิดจากแบบทดสอบวัดวิธีการแก้ปัญหาของ เค แพทริเซีย กรอสส์ และ
ยูจีน แอดเกเออร์ (Cross and Gaeir) ๖ ชุด ๆ ละ ๕ ข้อ รวม ๓๐ ข้อ และ
แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของวอลเลซและโคแกน ๒ ฉบับ วิธีการแก้ปัญหาที่
ศึกษามี ๒ แบบคือ การแก้ปัญหาโดยอาศัยข้อเท็จจริง และการแก้ปัญหาโดยอาศัย
หลักการ ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาโดยอาศัยหลักการมีความ
สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ความสามารถในการ
แก้ปัญหาทั้งแบบโดยอาศัยหลักการและแบบโดยอาศัยข้อเท็จจริง ไม่มีความสัมพันธ์กับ

^{๓๕}นางนุช วรรณวาทะ, "ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการแก้ปัญหา ความคิด
สร้างสรรค์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาการ
ศึกษาชั้นสูง", (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร
๒๕๑๔), ๘๐ หน้า.

ความคิดสร้างสรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผู้วิจัยเห็นว่า ผลการวิจัยนี้อาจก่อให้เกิดความไขว่ไขว่ เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ได้ ทั้งนี้เพราะจุดมุ่งหมายสำคัญในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ก็เพื่อให้สามารถที่จะใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหา^{๓๖} ผลการวิจัยของเคอร์และแมคเกฮี^{๓๗} (Kerr and McGehee) ก็ได้ยืนยันให้เห็นว่าผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์นอกจากจะมีแนวโน้มที่มีสติปัญญาสูงกว่าระดับเฉลี่ย มีความสามารถในการปะติดปะต่อข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์ (Gestalt Closure Ability) และมีความสามารถในการจำแลว ยังมีความสามารถในการแก้ปัญหา (Problem-Solving Ability) ที่เหนือกว่าอีกด้วย

ผู้วิจัยเห็นว่า แบบทดสอบวิธีการแก้ปัญหของนางนุช วรธนวหะ มีลักษณะใกล้เคียงกับโจทย์ปัญหาเลขคณิตทั่ว ๆ ไป ซึ่งนางนุช วรธนวหะ ก็ได้กล่าวถึงแบบทดสอบวิธีการแก้ปัญหของเธอไว้ควยว่าเป็นแบบทดสอบที่ใช้การคิดไปในทิศทางเดียว (Convergent Thinking) เพื่อหาคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว ฉะนั้น "ความสามารถในการแก้ปัญหา" ตามการวิจัยของ นางนุช วรธนวหะ จึงเป็นคนละความหมายกับความสามารถในการแก้ปัญหาที่ต้องอาศัยการคิดหลายทิศหลายทาง (Divergent Thinking) ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องมีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว

การศึกษาเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ที่น่าสนใจอีกเรื่องหนึ่งก็คือ การศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ระหว่างกลุ่มนักเรียนที่เรียนวิชาชีพต่างกัน ของ

^{๓๖} อารี สันทรวี, "วิธีสอนแบบสร้างสรรค์", ชุมนุมทางวิชาการ (พระนคร : กรมสามัญศึกษา ๒๕๑๐), หน้า ๒๐๘.

^{๓๗} Willard A. Kerr, and Edward M. McGehee, "Creative Temperament as Related to Aspect of Strategy and Intelligence," The Journal of Social Psychology, 62(1964), 211 - 216.

โชติ เพชรรัตน์^{๓๘} กลุ่มตัวอย่างที่ใช่เป็นนักเรียนชั้น ม.ศ.๖ จากโรงเรียนเพาะช่าง
โรงเรียนช่างกลถนนบุรี และนักศึกษาปีที่ ๑ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตรกลุ่ม
ละ ๑๐๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของ
วอลเลซและโคแกน ๕ ฉบับ แบบทดสอบแบบการคิด และแบบสอบถามความวิตกกังวล
แบบการคิดที่ศึกษามี ๓ แบบ คือ การคิดแบบวิเคราะห์ (Analytical style)
การคิดแบบโยงความสัมพันธ์ (Relational style) และการคิดแบบจำแนก
ประเภท (Categorical style) ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มครูเป็นกลุ่มที่มีความ
คิดสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มช่างและกลุ่มศิลปะ โดยที่กลุ่มช่างและกลุ่มศิลปะมีความคิด
สร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน กลุ่มที่มีระดับความวิตกกังวลสูง มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่า
กลุ่มที่มีระดับความวิตกกังวลต่ำ กลุ่มที่มีการคิดแบบโยงความสัมพันธ์มีความคิดสร้าง
สรรค์ไม่แตกต่างจากกลุ่มที่คิดแบบจำแนกประเภท แต่มีความคิดสร้างสรรค์
สูงกว่ากลุ่มที่มีการคิดแบบวิเคราะห์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัยขอที่ว่ากลุ่มที่มีระดับความวิตกกังวลสูงมีความคิดสร้างสรรค์สูง
กว่ากลุ่มที่มีระดับความวิตกกังวลต่ำนั้นขัดแย้งกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยได้อภิปราย
ว่าอาจจะเนื่องมาจากลักษณะของแบบสอบถามความวิตกกังวลที่ใช่ไม่สามารถวัดระดับ
ความวิตกกังวลที่แท้จริงในตัวบุคคลขณะที่กำลังทำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์
ทั้งนี้เพราะแบบสอบถามความวิตกกังวลเป็นแบบสอบถามที่วัดความวิตกกังวลที่มีต่อ
สถานการณ์เฉพาะที่กำหนดให้เท่านั้น ผู้วิจัยยังคงเชื่อว่ากลุ่มที่มีระดับความวิตกกังวล
สูงน่าจะมีความคิดสร้างสรรค์ต่ำกว่ากลุ่มที่มีระดับความวิตกกังวลต่ำ

^{๓๘}โชติ เพชรรัตน์, เรื่องเดิม

การอบรมเลี้ยงดูด้านความเข้มงวด

ดอน เบิร์น^{๓๘} (Donn Byrne) ได้สรุปผลการศึกษานักจิตวิทยาต่าง ๆ ว่า ผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบถืออำนาจเป็นใหญ่ (Authoritarian Personality) จะอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบเข้มงวด (Restrictive) ใช้การลงโทษ (Punitive) รวมทั้งใช้วิธีการตีกระเบียบวินัยโดยไม่คำนึงถึงความรักใคร่ต่อบุตร ซึ่งวิธีการอบรมเลี้ยงดูดังกล่าวจะปลูกฝังให้บุตรมีบุคลิกภาพแบบถืออำนาจเป็นใหญ่ไปด้วย

การอบรมเลี้ยงดูด้านความเข้มงวด เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่เห็นได้ชัดในการฝึกหัดและความคุมกิริยามารยาทตลอดจนความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันให้เป็นไปตามกฎข้อบังคับที่บิดามารดาเป็นผู้กำหนดไว้ การควบคุมพฤติกรรมนี้ เฟกซ์และแอนเดอร์สัน^{๔๐} (Faegre and Anderson) กล่าวว่า อาจก่อให้เกิดความแค้นเคืองและต่อต้านได้ แมว่าการจุกจิกจู้จี้ความเกินไปนี้จะเกิดจากการที่พ่อแม่เจตนาจะให้เด็กประพฤติแต่สิ่งดีงาม เพื่อให้ได้รับคำสรรเสริญและให้เด็กมีการควบคุมความประพฤติจนเป็นอุปนิสัยก็ตาม

การศึกษาในด้าน การอบรมเลี้ยงดูด้านความเข้มงวด

ปราณีต สุขอุดม^{๔๑} ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสังคมประเภทด้านความเข้มงวดกับบุคลิกภาพของบุตร พบว่าความเข้มงวดของบิดามารดาไทยมีความสัมพันธ์กับลักษณะอารมณ์ถึงเครียด ของกบใจ ไม่พอใจในสภาพที่เป็นอยู่ของบุตร ซึ่งผลการ

^{๓๘}Byrne, loc.cit.

^{๔๐}มาเรียน แอล เฟกซ์, และจอห์น อี แอนเดอร์สัน, การเลี้ยงดูและอบรม เด็ก แปลจาก Child Care and Training, โดย ปราณี สวัสดิ์สวัสดิ์ (พระนคร : สภาวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๑๑), หน้า ๑๕๕.

^{๔๑}ปราณีต สุขอุดม, เรื่องเดิม.

วิจัยนี้สอดคล้องกับทัศนะของเฟิร์และแอนเคอร์สัน^{๔๒} ที่ว่า "ในที่ซึ่งไม่มีความกลมเกลียวกันในด้านความคิด และไม่อาจแสดงออกซึ่งความสะเทือนใจตามธรรมชาติ เด็กก็จะรู้สึกไม่เป็นสุข ความโกรธเคืองผู้ใหญ่ก็มักจะเกิดขึ้นเสมอในตัวเด็ก แต่เด็กจะต้องออกเล่นที่จะไม่ระเบิดความรุนแรงของอารมณ์ออกมาโดยตรงต่อผู้ใหญ่"

บัลด์วิน (Baldwin) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศของบ้านแบบต่าง ๆ กับบุคลิกภาพของเด็กพบว่า ครอบครัวที่มีคามารดาวางระเบียบควบคุมพฤติกรรม อย่างเข้มงวดกดขี่ (Authoritarian Control) มีผลทำให้เด็กกลายเป็นคนเงี้ยวขี้น เรียบร้อย อยู่ในโอวาท ไม่ก้าวร้าว ผลการศึกษาของราดเค (Radke) ก็ได้พบว่า บิดามารดาที่เคร่งครัดในระเบียบวินัย บุตรจะมีความมั่นคงทางอารมณ์น้อย ไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีภายในบ้าน ชอบทะเลาะเบาะแว้ง ไม่ชอบการแข่งขัน ไม่อ่อนไหวต่อคำติชม และไม่กว้างขวางในหมู่เพื่อน^{๔๓}

นอกจากนี้ผลการศึกษานักจิตวิทยาอื่น ๆ ที่ บอมรินด์^{๔๔} (Baumrind) ได้รวบรวมไว้ แสดงให้เห็นว่า ความเข้มงวดของบิดามารดาที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะเฉื่อยชา (Passivity) ชอบพึ่งพาผู้อื่น แยกตัวจากสังคม (Social Withdrawal) และการแสดงความเป็นศัตรูอยู่เงี้ยว ๆ (Passively Expressed Hostility) ของบุตร

^{๔๒}เฟิร์, และแอนเคอร์สัน, เรื่องเดิม, หน้า ๑๖๓.

^{๔๓}Paul Henry Mussen, and John Janeway Conger, Child Development and Personality (New York : Harper and Brother, 1956), pp.250 - 254.

^{๔๔}Diana Baumrind, "Effects of Authoritative Parental Control on Child Behavior," Child Development, 37 (1966), pp.898-900.

การศึกษาที่น่าสนใจอีกเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูด้านความเข้มงวด คือ ผลของการอบรมเลี้ยงดูในค่านิยมต่อพัฒนาการทางสติปัญญา ในปี ค.ศ. ๑๙๕๕ มัลควิน กาลฮอร์น และบรีส์ (Baldwin, Kalhorn and Breese) ได้ทำการศึกษาพบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตย ยอมรับและผ่อนปรน (Acceptant-Democratic-Indulgent) จะมีสติปัญญาสูงกว่าและมีพัฒนาการทางสติปัญญาที่ดีกว่าเด็กจากครอบครัวที่มีบรรยากาศแบบอิตาเลียนไทย และละเลยเด็ก (Authoritarian and Rejecting) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของวัตสัน (Watson) ที่พบว่าบรรยากาศของบ้านแบบไม่เข้มงวด (Permissive Home) เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดพัฒนาการทางสติปัญญาที่ดี การที่เป็นเช่นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะเป็นเพราะมีคามารดาที่ใช้การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ยอมรับและผ่อนปรน ส่งเสริมให้บุตรมีความอยากรู้อยากเห็น ขอบแข็งขัน และให้อิสระแก่บุตรมากกว่าการเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ ซึ่งเด็กที่มีความเป็นอิสระจะมีอารมณ์ของใจ ทำให้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ง่ายกว่าและรวดเร็วกว่า การศึกษาของเกอกูล ทาสีทซ์ (๕๗) ที่ทำการศึกษากับคนไทยในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสังคมประจักษ์กับบุคลิกภาพของบุตรจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน ก็ได้ผลสอดคล้องกันว่า ความเข้มงวดของบิดามารดาที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับความสามารถทางสติปัญญาของบุตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

^{๕๕} Norman E. Freeberg, and Donald T. Payne, "Parental Influence on Cognitive Development in Early Childhood : A Review," Child Development, 38 (1967), p.73.

^{๕๖} Ibid.

^{๕๗} เกอกูล ทาสีทซ์, เรื่องเดิม.

ในปี ค.ศ. ๑๙๕๕ เฮอร์เลย์ (Hurley) ได้ทำการศึกษาเพื่อตรวจสอบผลการวิจัยของครูส์และทีฮัน (Drews and Teahan) ที่พบว่าเด็กที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูง ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดและใช้อำนาจ ผลการวิจัยของเฮอร์เลย์พบว่า ถึงแม้มารดาของเด็กที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงจะควบคุมหรือละเลยบุตรมากกว่ามารดาของเด็กที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำก็ตาม แต่พบว่ามารดาของเด็กที่มีสติปัญญาสูงจะอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดและใช้อำนาจน้อยกว่า

ผลการวิจัยนี้จึงเป็นการยืนยันให้เห็นว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้อิสระสามารถส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กได้ดีกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด และแสดงให้เห็นว่า กลุ่มเด็กที่มีสติปัญญาสูงนั้นไม่จำเป็นจะต้องเป็นเด็กที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเทอร์แมน (Terman) ที่พบว่าสติปัญญามีอิทธิพลที่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จเสมอไป องค์ประกอบที่ช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการปรับตัวทางสังคม เช่น เกี่ยวกับการศึกษาของสุข เศษชัย ที่พบว่า ตัวการทางพัฒนาการแห่งตนโดยเฉพาะความตั้งใจและความสนใจในการเรียน เป็นตัวการสำคัญที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน นักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงเป็นเด็กที่มีความตั้งใจ มีทัศนคติและความสนใจในวิชาเรียนดีเกือบทุกวิชามากกว่านักเรียนที่เรียนอ่อน ฉะนั้นนักเรียนที่มีระดับสติปัญญาไม่สูงนัก แต่ถ้ามีความพยายาม มีความตั้งใจเรียน และมีความสนใจในการเรียน ก็ย่อมมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงกว่า

^{๔๔}Freeberg, and Payne, op.cit., p.74.

^{๔๕}Robert E. Grinder, Studies in Adolescence (New York : The Macmillan Company, 1963), p.506.

^{๔๖}สุข เศษชัย, "การศึกษาตัวการที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนวัยรุ่นแปดคน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๖), ๔๔๔ หน้า.

นักเรียนที่มีระดับสติปัญญาสูงแต่ขาดความตั้งใจ และความสนใจในการเรียน ด้วยเหตุนี้ การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม แม้จะไม่ส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา แต่ในขณะเดียวกัน ก็อาจเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดตั้งใจ และสนใจเรียนมากขึ้น เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของบิดา มารดา หรือแม่แต่บิดามารดาที่ละเอียดบุตร แต่บุตรมีความตั้งใจและสนใจการเรียน เป็นทุนอยู่ที่ยอมมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงได้เช่นกัน

ในปี ค.ศ. ๑๙๖๓ บิง^{๕๑} (Bing) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูของมารดาของนักเรียนชั้นปีที่ ๕ จำนวน ๒๐ คน ที่มีสติปัญญาเฉลี่ยเท่ากัน แต่มีความสามารถทางด้านภาษา และความสามารถทางด้านมิติสัมพันธ์ (Spatial Ability) หรือความสามารถในทางคิณคำนวณ (Numerical Ability) แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด พบว่ามารดานักเรียนที่มีความสามารถทางด้านมิติสัมพันธ์หรือทางการคิณคำนวณสูง (แต่มีความสามารถทางด้านภาษาต่ำ) เชมงวคนน้อยกว่า มารดาของนักเรียนที่มีความสามารถทางด้านภาษาสูง (แต่มีความสามารถทางด้านมิติสัมพันธ์หรือทางการคิณคำนวณต่ำ) โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่จัดขึ้น เพื่อสังเกตปฏิกริยาระหว่างมารดากับบุตร (Interaction Session) ในการแก้ปัญหาพวามารดานักเรียนที่มีความสามารถทางด้านมิติสัมพันธ์หรือทางการคิณคำนวณสูง แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ทอไปนี้ น้อยกว่ามารดาของนักเรียนที่มีความสามารถทางด้านภาษาสูง คือ การเข้าใหม่กรแก้ไขปรับปรุงงานให้ดีขึ้น ช่วยถามคำถามแทน ให้ความช่วยเหลือบุตรเมื่อได้รับการขอร้อง และให้ความช่วยเหลือทางด้านที่ตองใจแรง

ในปี ค.ศ. ๑๙๖๔ นีโคลส์^{๕๒} (Nichols) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของมารดากับความถนัดสร้างสรรคของบุตรที่มี

^{๕๑}Elizabeth Bing, "Effect of Childrearing Practices on Development of Differential Cognitive Abilities," Child Development, 34(1963), 631 - 648.

^{๕๒}Robert C. Nichols, "Parental Attitudes of Mothers of Intelligent Adolescents and Creativity of Their Children," Child Development, 35 (1964), 1041 - 1049.

สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูง จำนวน ๑,๒๘๖ คน โดยใช้แบบวิจัยทัศนคติมารคา (Parental Attitude Research Instrument : PARI) ซึ่งประกอบด้วย ทัศนคติ ๓ ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ ทัศนคติเกี่ยวกับการวางระเบียบควบคุมพฤติกรรมของเด็ก (Authoritarian - Control) ทัศนคติเกี่ยวกับการละเลยทอดทิ้งเด็ก (Hostility - Rejection) และทัศนคติเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยใช้วิธีปกครองแบบประชาธิปไตย (Democratic Attitudes) ผลการวิจัยได้พบว่า ทัศนคติเกี่ยวกับการวางระเบียบควบคุมพฤติกรรมของเด็กมีความสัมพันธ์ทางลบ กับความคิดสร้างสรรค์ และความคิดริเริ่มของบุตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของบุตรด้วย ส่วนทัศนคติอีก ๒ ประเภท ไม่พบความสัมพันธ์ใด ๆ กับความคิดสร้างสรรค์และสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของบุตร

เกล^{๕๓} (Gale) เชื่อว่า การฝึกให้เด็กปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบระเบียบ ที่ผู้ใหญ่วางไว้ เป็นการทำลายความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ทั้งนี้เพราะการที่เด็ก ต้องปฏิบัติตัวให้อยู่ระเบียบเท่ากับเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของเด็ก ความคิดสร้างสรรค์ย่อมไม่อาจเกิดขึ้นในภาวะที่ถูกจำกัด แต่จะเกิดขึ้นต่อเมื่อมีการขจัดหรือลด อุปสรรคข้อขัดข้องต่าง ๆ ทางสังคม (Social Barriers) ให้หมดไปหรือให้น้อยลง เกลได้ย่ำว่าเด็กที่ได้รับการยอมรับ และรู้สึกว่าคุณค่าของตนเองนั้นจึงจะสามารถพัฒนาคุณลักษณะสมรรถภาพด้านความคิดสร้างสรรค์ให้พัฒนาเต็มที่

ในปี ค.ศ. ๑๙๖๑ เกตเซลส์และแจคสัน (Getzels and Jackson) ได้ศึกษาพบว่าบิดามารดาของเด็กที่มีสติปัญญาสูง แต่คิดไม่สร้างสรรค์มีการควบคุมใน ด้านระเบียบวินัยมากกว่าบิดามารดาเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง แต่มีสติปัญญาไม่สูง และเน้นความสำคัญของการฝึกเด็กให้มีสัมฤทธิ์ผลตามที่เป็นที่ยอมรับในสังคมมากกว่า การส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของตัวเด็กเอง^{๕๔}

^{๕๓} Gale, op.cit., p.434.

^{๕๔} Baumrind, op.cit., p.902.

นอกจากนี้ ผลการศึกษาของ วิทกินและคณะ^{๕๕} (Witkin et al.) ยังแสดงให้เห็นว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดของมารดา มีความสัมพันธ์กับการคิดแบบขึ้นอยู่กับสิ่งรอบข้าง (Field - Dependent) ของบุตร ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบส่งเสริมให้บุตรมีความเป็นอิสระ (Autonomy) มีความสัมพันธ์กับการคิดแบบไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งรอบข้าง (Field - Independent) ซึ่งเด็กที่มีการคิดแบบไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งรอบข้างนี้ จากการศึกษารองของสปอตส์และแมคเคลอร์^{๕๖} (Spotts and Mackler : 1967) พบว่า มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กที่มีการคิดแบบขึ้นอยู่กับสิ่งรอบข้าง

จากผลการศึกษาต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้อาศัยเป็นแนวทางในการตั้งสมมติฐานการวิจัยข้อ ๔.๑ ที่ว่า

การอบรมเลี้ยงดูด้านความเข้มงวดมีความสัมพันธ์ทางลบกับความคิดสร้างสรรค์ของบุตร

การอบรมเลี้ยงดูด้านการลงโทษ

การลงโทษนั้นเป็นวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ใช้กันมานานแล้ว และมักจะถูกนำมาใช้บ่อย ๆ เพื่อแสดงความรู้สึกของผู้ใหญ่ออกมา ผู้ใหญ่หลายชั่วอายุมาแล้วที่ใช้วิธีนี้ เพราะเป็นวิธีที่ง่ายที่สุดและเร็วที่สุดกว่าการอธิบายเหตุผล

เฟิร์และแอนเคอร์สัน^{๕๗} ได้กล่าวเกี่ยวกับการลงโทษไว้ว่า "การลงโทษ" สำหรับคนทั่วไป หมายถึงการทำโทษทางร่างกาย การแสดงความไม่พอใจ การตีเยียนหรือการเฉยเมย ไม่ใส่ใจต่อเด็กโดยมีจุดประสงค์ที่จะจูงใจให้เด็กรู้จักการบังคับตัวเอง และตัดสินใจด้วยตัวเอง รวมทั้งหวังที่จะให้เด็กเกรงที่จะไม่ประพฤติเช่นนั้นอีก

^{๕๕}Freeberg, and Payne, op.cit., p.74.

^{๕๖}Ibid.

^{๕๗}เฟิร์, และแอนเคอร์สัน, เรื่องเกม, หน้า ๑๗๓ - ๑๗๔.

ต่อไปนั้น เป็นแบบการทำโทษที่ผิดและไร้อรรถ เพราะบ่อยครั้งที่เด็กไม่เข้าใจว่า
ทำไมตนจึงถูกทำโทษ เพ็กรและแอนเคอร์สัน มีความเห็นว่าการลงโทษเป็นวิธีที่ไม่
ฉลาดอย่างยิ่ง เพราะให้อันตรายมากกว่าโทษดี กล่าวคือ ก่อให้เกิดความหวาด
กลัวพ่อแม่ ก่อให้เกิดการสะกดกลั่นและยับยั้งการกระทำตามธรรมชาติ

ระวิพันธุ์ โสมนะพันธุ์^{๕๔} ได้กล่าวสรุปจากผลการศึกษารองนักจิตวิทยา
ต่าง ๆ ไว้ว่า "การลงโทษมีประสิทธิภาพในการยุติพฤติกรรมไม่มากเท่ากับการงด
ให้รางวัล การลงโทษเพียงแต่หยุดพฤติกรรมนั้น ๆ เพียงชั่วคราว เมื่อใดการ
ลงโทษปรากฏว่า มีผลต่อการกำจัดพฤติกรรม เราจะพบเสมอว่า เพราะการลงโทษ
ทำให้บุคคลเลือกพฤติกรรมอื่น ๆ ซึ่งนำไปสู่การถูก Reinforcement ผลจากการ
ทดลองแสดงให้เห็นว่าความเชื่อที่ว่าการลงโทษนั้นทำให้พฤติกรรมอื่นนั้นอ่อนกว่าดังลง
ซึ่งเป็นความเชื่อที่พ่อแม่ยึดถือในการลงโทษเด็ก และที่รัฐบาลลงโทษอาชญากร
นั้นไม่มีความจริง ผลการทดลองแสดงให้เห็นความจริงนั้นกลับตรงกันข้าม" และได้
กล่าวต่อไปว่า "ทางด้านจิตวิทยา การลงโทษมีความคล้ายคลึงกับต้นเหตุของ Drive
อันเกิดจากการหนีความเจ็บปวดหรือความกลัวซึ่งมีคุณสมบัติ Reinforcement
(การลดความเจ็บปวดหรือความกลัวมีคุณสมบัติเป็น Reinforcement เหมือนกัน
ดังจะเห็นได้จากการทดลองของ มิลเลอร์ (Miller) ที่แสดงให้เห็นว่าหนูสามารถ
เรียนรู้ที่จะวิ่งหนีออกจากกรงสีขาวซึ่งมันถูกไฟฟ้าถูกประมาณ ๕ ครั้ง แม้ไม่มีไฟฟ้าก็ยัง
วิ่งหนี) แต่ส่วนที่ไม่เหมือนกัน ก็คือความสัมพันธ์ทางด้านเวลาระหว่างการลงโทษกับ
พฤติกรรม และระหว่างลดความเจ็บปวดกับพฤติกรรมไม่เหมือนกัน การลงโทษเกิด
ขึ้นหลังจากพฤติกรรมได้เกิดขึ้นเป็นเวลานาน แต่การลดความเจ็บปวดเพื่อให้เกิด
การเรียนรู้ การลดจะต้องมาขณะเดียวกันหรือภายหลังจากพฤติกรรมเพียงเล็กน้อย

^{๕๔}ระวิพันธุ์ โสมนะพันธุ์, "การจูงใจ การให้รางวัล และการลงโทษ
(Motivation Reward and Punishment)", วารสารจิตวิทยา (พระนคร :
สมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๔), หน้า ๔๕.

สเปนซ์ (Spence, 1956) พบว่า เวลาระหว่างการเห็นแสงไฟ (Conditioned Stimulus) กับการเป่าลมเข้าลูกตา (Unconditioned Stimulus) ถ้าวางกันเกินสองวินาที จะไม่เกิดการเรียนรู้ที่จะหลับตากอนลมเป่า"

ควยเหตุนี้ เฟร์ และ แอนเคอร์สัน^{๕๕} จึงได้เสนอหลักเกณฑ์ในการทำโทษที่ว่า การทำโทษที่มีเหตุผลจะต้องทำทันที โดยเฉพาะกับเด็กที่ยังเล็กอยู่ การลงโทษในทันทีนี้มีโซหมายถึงการลงโทษควยวิธีรุนแรงและโกรธซึ่ง แทนหมายความว่าการลงโทษในขณะที่มีเหตุการณ์เกิดขึ้นสด ๆ ร้อน ๆ นั้นเอง

ผลการศึกษาของปราณีต สุขอุดม^{๖๐} และ มัญชรี บุนนาค^{๖๑} ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสังคมประกิตกับการลงโทษ กับบุคลิกภาพของบุตร ได้พบตรงกันว่า การลงโทษของบิดามารดามีความสัมพันธ์ทางลบกับความเป็นตัวของตัวเองของบุตร กล่าวคือบิดามารดาที่ลงโทษบุตรบ่อย บุตรจะมีความเป็นตัวของตัวเองน้อย ชอบพึ่งพาผู้อื่น แต่บิดามารดาที่ไม่ใช้การลงโทษ บุตรจะมีความเป็นตัวของตัวเองมาก ชอบคิดและตัดสินใจของตัวเอง

ซีเกิลแมน^{๖๒} (Siegelman) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการให้ความรักและการลงโทษของบิดามารดา กับลักษณะบุคลิกภาพแบบเก็บตัว (Introversion Tendencies) ในบุตร พบว่า การลงโทษและการให้ความรักเพียงเล็กน้อยมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพแบบเก็บตัวของบุตร

^{๕๕} เฟร์ และ แอนเคอร์สัน, เรื่องเคิม, หน้า ๑๗๓.

^{๖๐} ปราณีต สุขอุดม, เรื่องเคิม

^{๖๑} มัญชรี บุนนาค, "การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประกิตและบุคลิกภาพของเด็กในพระนครและต่างจังหวัด," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔), ๑๗๒ หน้า.

^{๖๒} Marvin Siegelman, "Loving and Punishing Parental Behavior and Introversion Tendencies in Sons", Child Development, 37(1966), pp.985 - 991.

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้อผลการศึกษาของแมคกินนอน^{๖๓} (Mackinnon) แคทเทล และบัทเชอร์^{๖๔} (Cattell and Butcher) จะพบว่าผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงมีแนวโน้มที่จะมีบุคลิกภาพแบบเก็บตัว (Introvert) มากกว่าแบบแสดงตัว (Extravert) ก็ตาม แต่ก็มีใ้ตีความหมายว่า ผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัวจะเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงเสมอไป ทั้งนี้เพราะสาเหตุที่มาจากบุคลิกภาพแบบเก็บตัวยอมแตกต่างกันไป โร^{๖๕} (Roe) ได้สรุปผลการศึกษาที่สอดคล้องกับของแคทเทลพร้อมทั้งให้เหตุผลว่า การที่เป็นเช่นนั้นอาจเนื่องมาจากความสามารถพิเศษของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง ทำให้ถูกแยกจากบุคคลอื่นมาอยู่ในโลกของตน และการอยู่คนเดียวทำให้สามารถใช้เวลาทั้งหมดที่พึงประสงค์ได้อย่างเต็มที่

ด้วยเหตุที่การลงโทษของบิดามารดาที่มีผลในทางสะกดกลั้นและยับยั้งการกระทำตามธรรมชาติ และก่อให้เกิดความหวาดกลัว เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตของเด็ก ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การลงโทษของบิดามารดา น่าจะมีผลในทางสะกดกลั้นความคิดสร้างสรรค์ของเด็กมากกว่า ผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยในถ้อยคำนี้ (ข้อ ๔.๒) ว่า การอบรมเลี้ยงดูตามการลงโทษมีความสัมพันธ์ทางลบกับความคิดสร้างสรรค์ของบุตร

^{๖๓} Mackinnon, op.cit., p.156.

^{๖๔} R.B. Cattell, and H.J. Butcher, "Creativity and Personality", In Creativity, Edited by P.E. Vernon (Harmondsworth : Penguin Books Ltd., 1970), p.313.

^{๖๕} Hilgard, and Atkinson, op.cit., p.390.

สำหรับเหตุผลเบื้องหลังการตั้งสมมติฐานอื่น ๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว
ข้างต้น ผู้วิจัยจะขอแยกกล่าวเป็นข้อ ๆ เพิ่มเติมดังนี้

๑. พฤติกรรมจริงในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาและมารดา

โดยทั่วไปแล้วขอมติว่า การอบรมเลี้ยงดูบุตรเป็นความรับผิดชอบ
ร่วมกันของทั้งบิดาและมารดา แต่ส่วนมากเรามักจะเห็นว่า การอบรมเลี้ยงดูส่วนใหญ่
ตกเป็นหน้าที่ของมารดา จนมีคำกล่าวติดปากที่ว่า "The hand that rocks the
cradle rules the world"^{bb} การศึกษาเกี่ยวกับ การอบรมเลี้ยงดูในระยะแรก
จึงศึกษาแต่เฉพาะกับมารดา ส่วนการศึกษาทางด้านนักจิตวิทยาเพิ่งให้ความสำคัญ
ในระยะหลังโดยเห็นว่าบิดาเป็นผู้หนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุตรไม่ยิ่งหย่อนไปกว่า
มารดา

ผลการศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยรุ่น
ที่มีปัญหาทางอารมณ์ของบิดาและมารดา ของแพลท และคณะ^{bc} (Platt et al.)
พบว่าบิดามีทัศนคติทางการวางระเบียบควบคุมพฤติกรรมของบุตร (Authoritarian
Control) สูงกว่ามารดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทัศนคติดังกล่าวประกอบด้วย
ทัศนคติย่อย ๑๑ ชนิด ได้แก่ การขัดขวางประสงค์ของเด็ก (Breaking the Will)
การเสียสละของบิดา (Martyrdom) การยกย่องบูชาบิดามารดา (Deification)
การกดความรู้อีกทางเพศของเด็ก (Suppression of Sex) การส่งเสริมกิจกรรม

^{bb} Brim, *loc.cit.*

^{bc} Henry Platt, Gretchen Jurgensen, and Sherwood B. Chorost, "Comparison of Childrearing Attitudes of Mothers and Fathers of Emotionally Disturbed Adolescents", *Child Development*, 33(1962), pp. 117 - 122.

ต่าง ๆ ของเด็ก (Approval of Activity) การหลีกเลี่ยงการพูดคุยกับเด็ก (Avoidance of Communication) การเป็นผู้นำในงานบ้านของมารดา (Ascendency of Mother) การหลีกเลี่ยงการแสดงความรักต่อบุตร (Avoidance of Affection) การก้าวภายในสิทธิของเด็ก (Intrusiveness) การกดความรู้สึกของเด็ก (Suppression of Affect) และการเร่งพัฒนาการของเด็ก (Acceleration of Development) แต่มารดาเป็นฝ่ายสนับสนุนให้บุตรพูด (Encouraging Verbalization) มากกว่าบิดา ส่วนความอบอุ่นของบิดาและมารดา (Parental Warmth) ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแต่ประการใด

อย่างไรก็ตาม แม่การศึกษาของ แพลทท์และคณะ จะพบว่า บิดามีทัศนคติเกี่ยวกับการวางอำนาจควบคุมพฤติกรรมของบุตรสูงกว่ามารดา แต่ในทางปฏิบัติจะเห็นได้ว่า การกำหนดระเบียบวินัยในครอบครัวตลอดจนการควบคุมดูแลให้เด็กปฏิบัติตามนั้น มารดาเป็นผู้รับหน้าที่นี้ ผลการศึกษาของ ละม้ายมาศ ศรีทัตต์ และคณะ^{๒๔} ที่ศึกษาอิทธิพลของสังคมต่อพัฒนาการของเด็กที่ตำบลนาป่า พบว่า เมื่อเด็กประพฤตินิกระเบียบวินัยอย่างไรก็อย่างหนึ่งที่ครอบครัววางไว้ แม่เกือบทุกรายมักเป็นผู้ดำเนินการลงโทษด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง พอมิพบบาทในการลงโทษเช่นกัน แต่กียังนับว่ามีส่วนในเรื่องนั้นน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับแม่ มีแม่อยู่เพียงรายเดียวที่รายงานวาทนยกหน้าที่นี้ให้พ่อเป็นผู้ลงโทษสูงเวลาทำผิดระเบียบวินัย แต่ครั้งเด็กทำผิดพอลืมไม่ลงโทษเด็กแต่อย่างใดก็มี ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้อาศัยเป็นแนวทางในการตั้งสมมติฐานการวิจัยว่า

^{๒๔} ละม้ายมาศ ศรีทัตต์ และคณะ, อิทธิพลของสังคมต่อพัฒนาการของเด็กที่ตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี เล่มที่ ๒, (พระนคร : โรงพิมพ์กรสุภา, ๒๕๑๐), หน้า ๖๖.

มารดาน่าจะอบรมเลี้ยงดูบุตรเขม่งวกกว่าบิดา

มารดาน่าจะอบรมเลี้ยงดูบุตรโดยใช้การลงโทษมากกว่าบิดา

๒. มาตรฐานสังคมในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาและมารดา

มนุษย์ที่รวมกันอยู่เป็นหมู่คณะ มีทั้งหญิงและชาย ทั้งภูมิลำเนาเป็นหลักแหล่ง ณ ที่ใดที่หนึ่งเป็นประจำ เป็นเวลานานตามสมควร พอจะเรียนรู้และปรับปรุงตนเองแต่ละคนได้ และประกอบการทำงานเข้ากันได้ดี มีความสนใจร่วมกันในสิ่งอันเป็นมูลฐานแห่งชีวิต มีการครองชีพ ความปลอดภัยทางร่างกาย ความมีอนามัย และความมีไมตรีจิตต่อกัน และมีความรู้สึกวาทนแต่ละคน ก็เป็นหน่วยหนึ่งของส่วนรวม มนุษย์ที่รวมกันเป็นหมู่คณะ ตามเงื่อนไขที่กล่าวมานี้ เรียกว่า สังคม^{๒๘}

เมื่อกล่าวถึงสังคมในแต่ละสังคม ไม่ว่าจะเป็นสังคมใหญ่หรือสังคมน้อยที่ร่อง ๆ ลงมากก็ตาม ย่อมมีเกณฑ์ที่ยึดถือกันว่าเป็นมาตรฐานสังคม มาตรฐานสังคมจึงเป็นเรื่อของคณหมู่มากที่ถือเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ ถึงแม้วาแต่ละครอบครัวจะมีลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันไปบ้าง แต่เมื่อหลาย ๆ ครอบครัวอยู่รวมกันเป็นสังคมใหญ่ดังกลาวก็ย่อมจะมีความเชื่อหรือค่านิยมที่รวมกัน มีบรรทัดฐานทางสังคม (Social Norm) รวมกันในอันที่จะควบคุมพฤติกรรมของกลุม ควบคุมกันผู้วิจัยจึงเชื่อว่ามาตรฐานสังคมในการอบรมเลี้ยงดูของสมาชิกในสังคม น่าจะคล้ายคลึงกัน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรฐานสังคมของบิดาและมารดา ซึ่งถือกันว่าเป็นคูที่มีรสนิยมน้อยที่ถ้อยอาศัยกันนั้น ก็ยิ่งน่าจะเป็นคูที่มองเห็นมาตรฐานสังคมที่ใกล้เคียงกันมากที่สุด ผลการศึกษาของ มุซุส วีระกำแหง^{๓๐} เมื่อไม่นานมานี้ก็ได้ยืนยันให้

^{๒๘} เสฐียรโกเศศ, วัฒนธรรมเบื้องต้น (พระนคร:ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๐๘) หน้า ๒๔.

^{๓๐} มุซุส วีระกำแหง, "ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การคิดแบบไม่มีคณตนเองเป็นศูนย์รวม การอบรมเลี้ยงดูในการฝึกให้ฟังตนเอง และในการยับยั้งการฟังตนเองของเด็กไทยเชื้อชาติไทยและเด็กไทยเชื้อชาติจีนในระดับอนุบาล" (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, ๒๕๑๕) ๑๕๒ หน้า.

เห็นว่าไม่พบความแตกต่างระหว่างมาตรฐานสังคมของแม่ไทยและแม่จีนในการฝึกให้
ฟังตนเองและการยับยั้งการฟังตนเอง ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานการวิจัยข้อ
๒.๑ และ ๒.๒ ว่า

มาตรฐานสังคมในการอบรมเลี้ยงดูด้านความเข้มงวดของบิดาและ
มารดา น่าจะไม่แตกต่างกัน

มาตรฐานสังคมในการอบรมเลี้ยงดูด้านการลงโทษของบิดาและ
มารดา น่าจะไม่แตกต่างกัน

๓. พฤติกรรมจริงและมาตรฐานสังคมในการอบรมเลี้ยงดู

ดร. นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้วิจัยในเรื่อง
การแบ่งแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น ๒ ภาค คือ ภาคพฤติกรรมจริง
(Actual) และมาตรฐานสังคม (Ideal) ทั้งนี้ เพื่อจัดปัญหาของผู้ตอบที่อาจ
ไม่แน่ใจว่าผู้วิจัยต้องการถามในด้านใด ผลการวิจัยของ มธุรส วีระกำแหง^{๑๑}
ได้พบว่า ทั้งแม่ไทยและแม่จีนยับยั้งการฟังตนเองมากกว่ามาตรฐานสังคม

ด้วยเหตุที่ ความวุ่นวายง่าย อยู่ในระเบียบวินัย เป็นคุณธรรม
ที่สังคมไทยยกย่องและภูมิใจ ถือกันว่าเป็นสิ่งที่ต้องรักษากันไว้ให้ได้อย่างเด็ดเดี่ยว^{๑๒}
บิดามารดาจึงพยายามปลูกฝังให้เด็กเป็นคนวุ่นวายง่าย อยู่ในโอวาทด้วยการ
ปฏิบัติตามคำสั่ง เด็กที่ค่อนข้างซนไม่เชื่อฟังคำสั่งสอน มักได้รับคำตำหนิติเตียนว่า
สอนไม่จำ การกระทำดังกล่าวนี้ เป็นการรักษา "หน้า" (Self System)
ของบิดามารดาไม่ให้เสียไป ซึ่งจัดเป็น "กลวิธีป้องกันตัว" (Defense Mechanism)

^{๑๑} เรื่องเดียวกัน.

^{๑๒} อากม พิศยะ, "เสรีภาพทางความคิดใน ร.ศ. ๒๐๐", สังคมศาสตร์
ปริทัศน์, ๘ (มีนาคม - พฤษภาคม, ๒๕๑๓), ๑๓.

แบบหนึ่งตามทัศนะของ นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ^{๗๓} ที่มักพบในสังคมไทย ค้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเชื่อว่านอกจากบิคามารคาที่ตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงแล้ว ยังมีบิคามารคาไมน้อยที่ตอบแบบสอบถามโดยอาศัยกลวิธีชานป้องกันหน้า แบบไม่รู้ตัว ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงได้สรุปสมมติฐานการวิจัยในข้อนี้ว่า

พฤติกรรมจริงในการอบรมเลี้ยงดูทั้งด้านความเข้มงวด และการลงโทษ ของบิคาและมารดาน่าจะสูงกว่าระดับที่เห็นว่า เป็นมาตรฐานสังคม

นอกจากนี้ ผู้วิจัยก็เชื่อว่า

พฤติกรรมจริงและมาตรฐานสังคมในการอบรมเลี้ยงดูทั้งด้านความเข้มงวด และการลงโทษ มีความสัมพันธ์กัน

๔. ความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มงวดและการลงโทษ

จากการสังเกต ผู้วิจัยเห็นว่าบิคามารคาที่เข้มงวดมักใช้การลงโทษ บุตรเมื่อบุตรประพฤติในสิ่งที่ขัดกับความต้องการของบิคามารคา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก บิคามารคาเห็นว่าการลงโทษเป็นวิธีที่ง่ายและสะดวกที่สุดในการที่จะให้เด็กเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมตามที่ตนประสงค์ ผลการศึกษาความสัมพันธ์ภายในของแบบสัมภาษณ์กระบวนการสังคมประภคิในกุ่มตัวอย่างประชากรทั้งหมดของ เกื้อกุล ทาสี^{๗๔} ก็ได้พบว่า ความเข้มงวดของบิคามารคามีความสัมพันธ์กับการลงโทษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .๒๔๘, p < .๐๕$) ค้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานการวิจัยว่า

การอบรมเลี้ยงดูด้านความเข้มงวดมีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดู ด้านการลงโทษ ทั้งด้านพฤติกรรมจริง และมาตรฐานสังคม

^{๗๓} นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ, "ไค้หน้า-เสียหน้า", วารสารจิตวิทยา (พระนคร: สมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๔), ๑-๒๓.

^{๗๔} เกื้อกุล ทาสี, เรื่องเดิม.

๕. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของบิดาและมารดา

ถึงแม้ผู้วิจัยจะเชื่อว่า มารดาอบรมเลี้ยงดูบุตรเข้มงวดและใช้การลงโทษมากกว่าบิดาอันเนื่องจากมารดาเป็นผู้ที่มีเวลาอยู่ใกล้ชิดกับบุตรมากกว่า และหน้าที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูส่วนใหญ่ มารดาเป็นผู้รับหน้าที่นี้ทั้งใคกลางไว้ในเหตุผลเบื้องหลังการตั้งสมมติฐานข้อ ๑ แลวนั้น ผู้วิจัยก็มีความเชื่ออีกควยวาทัสนคติเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูตลอดจนพฤติกรรมกรรมการอบรมเลี้ยงดูของบิดาและมารดา น่าจะสัมพันธ์กัน ทั้งนี้เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับรสนิยมของคู่แต่งงานตลอดจนการรักษาสัมพันธ์ภาพของกันและกันให้ราบรื่น ดังจะเห็นได้จากค่ากลางของวารุณี บิลทสันต์^{๗๕} ในเรื่องของการแต่งงาน และการปรับตัวของสามีภรรยาที่ว่า "การมีประสบการณ์และทัศนคติต่างกันมากเท่าไร ความผิดหวังก็มีระดับกว้างขวางยิ่งขึ้น"

ผลการศึกษาในต่างประเทศของวิลเลียมส์และวิลเลียมส์^{๗๖}

(Williams and Williams) ก็ได้พบว่าทัศนคติเกี่ยวกับการวางระเบียบควบคุมพฤติกรรมของเด็ก (Authoritarian Attitudes) ของบิดาและมารดามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานการวิจัยว่าการอบรมเลี้ยงดูของบิดามีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูของมารดาทั้งด้านความเข้มงวดและการลงโทษ ทั้งพฤติกรรมจริงและมาตรฐานสังคม

^{๗๕}วารุณี บิลทสันต์, จิตวิทยาครอบครัวและสวัสดิภาพเด็ก (นนทบุรี : โรงพิมพ์โรงเรียนประชาสงเคราะห์ บ้านปากเกร็ด, ๒๕๑๘), หน้า ๑๓.

^{๗๖}Eugene I. Williams, Jr. and Curl D. Williams, "Relationship between Authoritarian Attitudes of College Students, Estimation of Parents' Attitudes, and Actual Parental Attitudes", The Journal of Social Psychology, 60 (1963), 43 - 48.

๖. การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาต่อบุตรชายและบุตรหญิง

รอธบาร์ท และแมคคอบบี้^{๑๖๑)} (Rothbart and Maccoby) ได้ศึกษา
ปฏิกิริยาของบิดาและมารดาต่อเสียงอันดังของเด็กหญิงและเด็กชาย พบว่าบิดาเข้มงวด
ต่อบุตรชายมากกว่าบุตรหญิง ส่วนมารดาเข้มงวดต่อบุตรหญิงมากกว่าบุตรชายในเรื่อง
การก้าวร้าวต่อบิดามารดา (Aggression) และการพึ่งพาบิดามารดา (Depen-
dency)

ส่วนการศึกษารองของ มินตันและคณะ^{๑๖๒)} (Minton et.al) กลับ
ปรากฏว่ามารดาให้ความใส่ใจในสิทธิของบุตรชายมากกว่าบุตรหญิง

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเชื่อว่า การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาต่อ
บุตรชายและหญิงจะแตกต่างกันหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับค่านิยมของแต่ละสังคม เช่น
สังคมที่มุ่งหวังจากเด็กหญิงให้แสดงความสามารถอย่างเปิดเผยน้อยกว่าเด็กชาย
บิดามารดาก็ย่อมเข้มงวดเรื่องกิจกรรมการพูดและการก้าวร้าวกับเด็กหญิงมากกว่า
เด็กชาย หรือสังคมที่ยกย่องให้ชายเป็นผู้นำครอบครัว บิดามารดาก็อาจจะเข้มงวด
ในด้านการฝึกเด็กชายให้สัมผัสผัสผลการเรียนมากกว่าเด็กหญิง เป็นต้น

สังคมไทยแม้จะเน้นในเรื่องกิจกรรมการพูดของเด็กหญิงมากกว่าเด็กชาย
แต่ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าความหมายของสตรีนั้นวันจะทวีความสำคัญเพิ่มขึ้น สตรีไทยได้
รับสิทธิเท่าเทียมกับชายในหน้าที่การงานต่าง ๆ มากขึ้น บทบาทความคาดหวังจาก
สังคมที่มีต่อเพศหญิงก็เริ่มเปลี่ยนไป ผู้วิจัยเชื่อว่า จากความจริงข้อนี้ น่าจะทำให้
บิดามารดามีแนวโน้มที่จะให้การอบรมเลี้ยงดูแก่บุตรชายและหญิงแตกต่างกันน้อยลง

^{๑๖๑)} Mary K. Rothbart, and Eleanor E. Maccoby, "Parents' Differential Reactions to Sons and Daughters," Journal of Personality and Social Psychology, 4 (1966), 237 - 243.

^{๑๖๒)} Cheryl Minton, Jerome Kagan, and Janet A. Levine, "Maternal Control and Obedience in the Two-Year-Old", Child Development, 42 (1971), 1873 - 1894.

ผลการศึกษาของ กฤตยา กฤษณาอุฎิ^{๗๕} ก็แสดงให้เห็นว่า บิดามารดาของบุตรชาย และบุตรหญิงอบรมเลี้ยงดูบุตรไม่แตกต่างกันในสังคมประภคิตทั้ง ๑๐ ด้าน อันได้แก่ การฝึกความสั้มฤทธิ์ผล ความคาดหวังในตัวบุตร การฝึกความเป็นอิสระ ความเข้มงวด การฝึกไมตรีสัมพันธ์ การฝึกการอดใจรอได้ การฝึกให้มีระเบียบวินัย การยับยั้งความก้าวร้าว การให้รางวัล และการลงโทษ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยเพื่อทดสอบคลลองกับสถานการณ์ปัจจุบันว่า

ทั้งบิดาและมารดาจะอบรมเลี้ยงดูบุตรชายและบุตรหญิงไม่แตกต่างกันทั้งด้านความเข้มงวด และการลงโทษ

๗. ระดับการศึกษาของบิดามารดาที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดู

เซียร์และคณะ^{๗๖} (Sears et al.) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของมารดาที่มีการศึกษาสูงและต่ำ พบว่ามารดาที่มีการศึกษาสูงฝึกการยับยั้งใจให้ลูกชากวาและเข้มงวดน้อยกว่ามารดาที่มีการศึกษาต่ำ ทั้งไม่เข้มงวดมากเกี่ยวกับความเป็นระเบียบและความสะอาด นอกจากนี้ยังใช้เหตุผลในการอบรมมากกว่าให้รางวัลในสิ่งที่เป็นวัตถุ (Tangible Reward) และลงโทษทางกายหรือทำให้เสื่อมศักดิ์ศรีน้อยกว่า รวมทั้งยอมให้เด็กแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวตอพอแม่มากกว่ามารดาที่มีการศึกษาต่ำ

มินตันและคณะ^{๗๗} (Minton et al.) ได้ทำการศึกษาพบว่ามารดาที่สำเร็จการศึกษาระดับวิทยาลัยชากวาภายในสิทธิของบุตรและบังคับกะเกณฑ์บุตรน้อยกว่ามารดาที่มีการศึกษาต่ำชากวาระดับวิทยาลัย

^{๗๕} กฤตยา กฤษณาอุฎิ, "การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประภคิตและบุคลิภาพของบุตรที่บิดามารดา มีระดับการศึกษาต่างกัน", (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔), ๑๕๕ หน้า.

^{๗๖} Robert R. Sears, Eleanor E. Maccoby, and Harry Lewin, Patterns of Child Rearing (New York : Row Peterson and Company, 1957), p.433.

^{๗๗} Minton, Kagan, and Levine, loc.cit.

สำหรับการศึกษาในประเทศ กฤตยา กฤษฏาวุฒิ^{๔๒} ได้พบเช่นกันว่า บัณฑิตการศึกษามีการศึกษาสูง เข้มงวดและลงโทษบุตรน้อยกว่าบัณฑิตการศึกษาคำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่ายเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยข้อ ๗ และ ๘.๔ ตามผลการวิจัยที่กล่าวข้างต้นดังนี้

ทั้งบิดาและมารดาที่มีการศึกษาระดับที่สูงกว่าน่าจะอบรมเลี้ยงดูบุตร เข้มงวดและใช้การลงโทษน้อยกว่าบัณฑิตการศึกษาระดับที่ต่ำกว่า

ระดับการศึกษาของบิดามารดาน่าจะมีความสัมพันธ์ทางลบกับการอบรม เลี้ยงดูความเข้มงวดและการลงโทษ

๘. ระดับการศึกษาของบิดามารดาที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของบุตร

จากความเชื่อที่ว่า ระดับการศึกษาของบิดามารดาน่าจะมีผลต่อการ อบรมเลี้ยงดู และการอบรมเลี้ยงดูน่าจะมีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ทั้งที่ใดกล่าวมาแล้ว ประกอบกับรายงานการวิจัยของ ฟรีแมนและคณะ^{๔๓} (Freeman et al.) ที่รายงาน ผลการศึกษาของ โอเดน (Oden) ที่พบว่า ๔๐ เปอร์เซ็นต์ ของจำนวนคนในกลุ่มที่ ประสบความสำเร็จในชีวิตมาจากครอบครัวที่บิดาหรือแม่มะกั้งอยู่ ใ้รับการศึกษาระดับวิทยาลัย และเห็นคุณค่าของหนังสือ ดังจะเห็นได้จากจำนวนเปอร์เซ็นต์ของ ครอบครัวที่มีห้องสมุดที่มีหนังสือตั้งแต่ ๕๐๐ เล่มขึ้นไป มีถึง ๓๘ เปอร์เซ็นต์ ผลการ ศึกษาของแมคคินนอน^{๔๔} ก็พบว่าสถาบันที่มีความคิดสร้างสรรค์กวดขันแต่มาจากครอบครัว ที่มีญาติพี่น้องที่ประสบความสำเร็จ และเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องนับถือ เป็นแบบอย่างให้

^{๔๒} กฤตยา กฤษฏาวุฒิ, เรื่องเดิม.

^{๔๓} Freeman, Butcher, and Christic, op.cit., p.63.

^{๔๔} Ibid.

เด็กเลียนตาม (Models for Identification) นอกจากนี้ผลการศึกษาของ
เชฟเฟอร์และอนัสตาซี^{๔๕} (Schaefer and Anastasi) ที่ทำการศึกษาเด็กอเมริกัน
ระดับไฮสกูล จำนวน ๕๐๐ คน ก็พบในทำนองเดียวกันว่าเด็กอเมริกันที่มีความคิดสร้าง-
สรรค์สูง มีบิดามารดาที่มีการศึกษาสูงกว่า ให้ความสนใจและเห็นคุณค่าของหนังสือ
มากกว่าบิดามารดาของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ต่ำ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้ถือเป็นแนวทางในการตั้งสมมติฐานการวิจัยข้อ ๕.๓ ที่ว่า
ระดับการศึกษาของบิดามารดาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคิดสร้างสรรค์ของบุตร

๕. ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กชายและเด็กหญิง

คำกล่าวของ อนัสตาซี^{๔๖} (Anastasi) ที่ว่า วัฒนธรรมทำให้คนในแต่ละ
ชาติมีความเป็นอยู่แตกต่างกัน สัญชาติและเชื้อชาติโดยตัวของมันเองแล้วมิได้ทำให้คน
แตกต่างกันฉันใด ผู้วิจัยก็เชื่อว่าเพศโดยตัวของมันเองแล้วมิได้ทำให้บุคคลมีความคิดสร้าง-
สรรค์ต่างกันฉันนั้น ผู้วิจัยเชื่อว่าถ้ามีความแตกต่างระหว่างเพศในเรื่องนี้จริงก็จะเป็น
ผลมาจากบทบาททางเพศที่ถูกกำหนดขึ้นตามค่านิยมของสังคมมากกว่าอิทธิพลทางชีววิทยา
ที่กำหนดความแตกต่างระหว่างเพศ ดังเช่นค่านิยมที่ว่า "ผู้ชายเป็นช่างทำหน้า ผู้หญิง
เป็นช่างทำหลัง" เป็นต้น

ผลการศึกษาในต่างประเทศเกี่ยวกับเรื่องนี้ก็ยังไม่ชัดเจนว่าเพศชาย
หรือหญิงที่มีความคิดสร้างสรรค์มากกว่ากัน สำหรับผลการศึกษาในประเทศ ไสว เลียมแก้ว^{๔๗}
โชติ เพชรชัน^{๔๘} เขาวนา บุทธสุริยพันธุ์^{๔๙} ได้พบตรงกันว่า เพศชายและหญิงมีความคิด

^{๔๕}Ibid.

^{๔๖}Anastasi, op.cit., pp.542 - 730.

^{๔๗}ไสว เลียมแก้ว, เรื่องเดิม.

^{๔๘}โชติ เพชรชัน, เรื่องเดิม.

^{๔๙}เขาวนา บุทธสุริยพันธุ์, เรื่องเดิม.

สร้างสรรค์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลการศึกษาในเรื่องนี้แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันสังคมไทยมีแนวโน้มที่จะยอมรับบทบาทของหญิงเท่าเทียมกับชาย จากความเชื่อของผู้วิจัยดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับการศึกษาที่พบในเด็กไทย ผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยข้อ ๘ ว่า

เด็กชายและ เด็กหญิง น่าจะมีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน

สรุปสมมติฐานการวิจัย

๑. บิคาและมารคานาจะยอมรับม เลี้ยง คุบุตรแตกต่างกันดังนี้
 - ๑.๑ มารคานาจะยอมรับม เลี้ยง คุบุตร เข้มงวดกว่าบิคา
 - ๑.๒ มารคานาจะยอมรับม เลี้ยง คุบุตร โดยใช้การลง โทษมากกว่าบิคา
๒. มาตรฐานสังคมในการยอมรับม เลี้ยง คุของบิคาและมารคานาจะไม่แตกต่างกันดังนี้
 - ๒.๑ มาตรฐานสังคมในการยอมรับม เลี้ยง คุด้านความ เข้มงวดของบิคาและมารคานาจะไม่แตกต่างกัน
 - ๒.๒ มาตรฐานสังคมในการยอมรับม เลี้ยง คุด้านการลง โทษของบิคาและมารคานาจะไม่แตกต่างกัน
๓. พฤติกรรมจริงในการยอมรับม เลี้ยง คุทั้ง ด้านความ เข้มงวดและการลง โทษของบิคาและมารคานาจะสูงกว่าระดับที่เห็นว่าเป็นมาตรฐานสังคม
๔. มีความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับม เลี้ยง คุในต่าง ๆ ดังนี้
 - ๔.๑ พฤติกรรมจริงและมาตรฐานสังคมในการยอมรับม เลี้ยง คุทั้ง ด้านความ เข้มงวดและการลง โทษมีความสัมพันธ์กัน
 - ๔.๒ การยอมรับม เลี้ยง คุด้านความ เข้มงวด มีความสัมพันธ์กับการยอมรับม เลี้ยง คุด้านการลง โทษ ทั้งในค่านพฤติกรรมจริงและมาตรฐานสังคม
๕. การยอมรับม เลี้ยง คุของบิคา มีความสัมพันธ์กับการยอมรับม เลี้ยง คุของมารคาทั้ง ด้านความ เข้มงวดและการลง โทษ ทั้งพฤติกรรมจริงและมาตรฐานสังคม

๖. ทั้งบิดาและมารดาน่าจะอบรม เลี้ยงดูบุตรชายและบุตรหญิง ไม่แตกต่างกัน ทั้งด้านความเข้มงวดและการลงโทษ

๗. ทั้งบิดาและมารดาที่มีการศึกษาระดับที่สูงกว่าน่าจะอบรม เลี้ยงดูบุตรเข้มงวด และใช้การลงโทษน้อยกว่าบิดามารดาที่มีการศึกษาระดับที่ต่ำกว่า ดังนี้

๗.๑ ทั้งบิดาและมารดาที่มีการศึกษาสูงน่าจะอบรม เลี้ยงดูบุตร เข้มงวดและ ใช้การลงโทษน้อยกว่าบิดามารดาที่มีการศึกษาระดับกลางและต่ำ

๗.๒ ทั้งบิดาและมารดาที่มีการศึกษาระดับกลางน่าจะอบรม เลี้ยงดูบุตร เข้มงวด และใช้การลงโทษน้อยกว่าบิดามารดาที่มีการศึกษาต่ำ

๘. เด็กชายและเด็กหญิงน่าจะมีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน

๙. มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

๙.๑ การอบรม เลี้ยงดูด้านความ เข้มงวด มีความสัมพันธ์ทางลบกับความคิด สร้างสรรค์ของบุตร

๙.๒ การอบรม เลี้ยงดูด้านการลง โทษ มีความสัมพันธ์ทางลบกับความคิด สร้างสรรค์ของบุตร

๙.๓ ระดับการศึกษาของทั้งบิดาและมารดา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ความคิดสร้างสรรค์ของบุตร

๙.๔ ระดับการศึกษาทั้งของบิดาและมารดา มีความสัมพันธ์ทางลบกับ การอบรม เลี้ยงดูทั้งด้านความ เข้มงวดและการลง โทษ